Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Ottende Afdeling)

8. oktober 2026*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – artikel 3, stk. 1 og 3, samt bilagets punkt 1, litra e) – begrebet »urimeligt kontraktvilkår« – kontraktvilkår, hvis formål eller virkning er at pålægge en forbruger, der ikke opfylder sine forpligtelser, en uforholdsmæssigt stor godtgørelse – artikel 4, stk. 2 – kontraktvilkår, der falder ind under definitionen af aftalens hovedgenstand – aftaler om levering af elektroniske kommunikationstjenester mellem en forbruger og en erhvervsdrivende – kontraktvilkår, der pålægger forbrugeren en bøde for hver dags forsinket betaling – kontraktvilkår, der pålægger forbrugeren, i tilfælde af ophævelse af aftalen før udløbet af den minimale bindingsperiode af en grund, der kan tilregnes forbrugeren, at betale den erhvervsdrivende det skyldige beløb for den resterende del af perioden«

I de forenede sager C-872/24 og C-909/24,

angående to anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunalul Arad (appeldomstolen i Arad, Rumænien) ved afgørelse af 16. november 2024, indgået til Domstolen den 16. december 2024 (sag C-872/24), og ved afgørelse af 5. november 2024, indgået til Domstolen den 16. december 2024 (sag C-909/24), i sagerne

Digi România SA

mod

VK (C-872/24),

og

Investcapital Ltd

mod

PN (C-909/24),

har

DOMSTOLEN (Ottende Afdeling),

sammensat af dommerne S. Rodin, som fungerende afdelingsformand, N. Piçarra (refererende dommer) og O. Spineanu-Matei,

* Processprog: rumænsk.

generaladvokat: D. Spielmann,

justitssekretær: V. Di Bucci,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Investcapital Ltd ved avocați Y. Beşleagă, A. Stoica og V. Stoica,

– Europa-Kommissionen ved A. Boitoş og P. Kienapfel, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 56 TEUF, artikel 3, stk. 1 og 3, og artikel 4, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) samt punkt 1, litra e), i bilaget til dette direktiv, artikel 20 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/22/EF af 7. marts 2002 om forsyningspligt og brugerrettigheder i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (»forsyningspligtdirektivet«) (EFT 2002, L 108, s. 51), artikel 101, 105 og 107 i samt bilag VIII, del A, punkt 3, nr. iv), og bilag IX, punkt 2.4, til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/1972 af 11. december 2018 om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (EUT 2018, L 321, s. 36).

2 Anmodningerne er blevet indgivet i forbindelse med tvister mellem i den ene sag Digi România SA, der er en rumænsk virksomhed, og VK, en forbruger (sag C-872/24), og i den anden sag Investcapital Ltd, der er en rumænsk virksomhed, og PN, en forbruger (sag C-909/24), vedrørende de beløb, som disse virksomheder har krævet på grundlag af kontraktvilkår i aftaler om levering af elektroniske kommunikationstjenester, der er indgået med disse forbrugere.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 93/13

3 Følgende fremgår af 8. og 19. betragtning til direktiv 93/13:

»[D]et blev i Fællesskabets to programmer for en politik vedrørende forbrugerbeskyttelse og -oplysning [...] understreget, at det er vigtigt at beskytte forbrugerne mod urimelige kontraktvilkår; denne beskyttelse skal sikres ved love og andre forskrifter, der enten skal harmoniseres på fællesskabsplan eller vedtages direkte på dette plan.

[...]

[V]ed anvendelsen af dette direktiv bør vurderingen af, om et vilkår er urimeligt, ikke omfatte vilkår, der omhandler aftalens hovedgenstand eller forholdet mellem leverancens eller ydelsens kvalitet og pris; der kan imidlertid tages hensyn til aftalens hovedgenstand og forholdet mellem kvalitet og pris ved vurderingen af, om andre kontraktvilkår er urimelige [...]«

4 Det følger af dette direktivs artikel 1, stk. 1, at dets formål er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.

5 Nævnte direktivs artikel 2 bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

b) »forbruger«: enhver fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv

c) »erhvervsdrivende«: en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler handler som led i sit erhverv, hvad enten det er offentligt eller privat.«

6 Samme direktivs artikel 3 fastsætter:

»1. Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

[...]

3. Bilaget indeholder en vejledende og ikke-udtømmende liste over de kontraktvilkår, der kan betegnes som urimelige.«

7 Følgende fremgår af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13:

»Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

8 Dette direktivs artikel 6, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

9 Følgende fremgår af nævnte direktivs artikel 7, stk. 1:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

10 Samme direktivs artikel 8 er affattet på følgende måde:

»Medlemsstaterne kan inden for det område, der omfattes af dette direktiv, vedtage eller bevare strengere bestemmelser, der er forenelige med Traktaten, for at sikre en mere omfattende beskyttelse af forbrugerne.«

11 Bilaget til direktiv 93/13 med overskriften »Kontraktvilkår som omhandlet i artikel 3, stk. 3« indeholder i punkt 1, litra e), navnlig de kontraktvilkår, hvis formål eller virkning er »at pålægge en forbruger, som ikke opfylder sine forpligtelser, en uforholdsmæssigt stor godtgørelse«.

Direktiv 2002/22

12 Følgende fremgår af 30. betragtning til direktiv 2002/22, der blev ophævet med virkning fra den 21. december 2020, jf. artikel 125 i direktiv 2018/1972:

»[...] Forbrugertransaktioner i forbindelse med elektroniske net og tjenester er ud over bestemmelserne i nærværende direktiv underlagt kravene i gældende EF-lovgivning til beskyttelse af forbrugerne i forbindelse med kontrakter, herunder navnlig [...] direktiv 93/13[...] og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20. maj 1997 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg [(EFT 1997, L 144, s. 19)]. [...]«

13 Artikel 20, stk. 1, i direktiv 2002/22 havde i sin oprindelige version følgende ordlyd:

»Stk. 2, 3 og 4 berører ikke fællesskabsbestemmelserne om forbrugerbeskyttelse, navnlig [Europa-Parlamentets og Rådets] direktiv [97/7] og [93/13], samt nationale regler, der er i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen.«

Direktiv 2018/1972

14 258. betragtning til direktiv 2018/1972 har følgende ordlyd:

»[...] Forbrugertransaktioner i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester er ud over dette direktiv underlagt kravene i gældende EU-ret til beskyttelse af forbrugerne i forbindelse [med aftaler], herunder navnlig Rådets direktiv 93/13[...] og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU [...] [af 25. oktober 2011, om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64)]. [...]«

Momsdirektivet

15 Artikel 2, stk. 1, i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem (EUT 2006, L 347, s. 1, herefter »momsdirektivet«) bestemmer:

»Følgende transaktioner er momspligtige:

[...]

c) levering af ydelser, som mod vederlag foretages på en medlemsstats område af en afgiftspligtig person, der handler i denne egenskab

[...]«

Rumænsk ret

16 Artikel 4 i Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (lov nr. 193/2000 om urimelige kontraktvilkår i aftaler indgået mellem erhvervsdrivende og forbrugere) af 6. november 2000 (offentliggjort på ny i *Monitorul Oficial al României*, del I, nr. 543 af 3.8.2000), som gennemførte direktiv 93/13 i rumænsk ret, bestemmer:

»1. Et kontraktvilkår, der ikke er blevet direkte forhandlet med forbrugeren, anses for at være urimeligt, hvis det isoleret set eller i sammenhæng med andre kontraktvilkår i strid med kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren.

[...]

4. Bilaget, der er en integrerende del af denne lov, indeholder som eksempler en liste over vilkår, der anses for at være urimelige.«

17 Bilaget til denne lov fastsætter i stk. 1, litra i):

»Kontraktvilkår, der forpligter en forbruger, som ikke opfylder sine forpligtelser i henhold til aftalen, til at betale en uforholdsmæssig godtgørelse i forhold til den skade, som den erhvervsdrivende er blevet påført, betragtes som urimelige.«

Tvisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-872/24

18 Den 5. september 2013 indgik VK en aftale med Digi România om levering af elektroniske kommunikationstjenester vedrørende levering af mobiltelefoni- og internetadgangstjenester, som blev forlænget ved et tillæg af 27. juni 2016. Da VK ikke havde betalt de skyldige månedlige ydelser, påberåbte Digi România sig det kontraktvilkår om automatisk ophævelse, der var indeholdt i denne aftale, og pålagde for perioden 2019-2022 VK at betale et beløb på 807,25

rumænske lei (RON) (ca. 161,45 EUR) til dækning af hovedfordringen svarende til de forfaldne og ubetalte fakturaer, hvortil kom sanktioner ved forsinket betaling beregnet med en sats på 0,2% af hovedfordringen for hver dags forsinkelse.

19 Digi România anlagde sag mod VK ved Judecătoria Arad (retten i første instans i Arad, Rumænien) med påstand om inddrivelse af det skyldige beløb i form af ubetalte fakturaer samt en kompensation på 289,92 RON (ca. 57,98 EUR) for aktivering af tjenesten og anvendelsen af den ubegrænsede Optim-pakke.

20 Ved dom af 21. marts 2024 frifandt Judecătoria Arad (retten i første instans i Arad) delvist VK i dette søgsmål. Denne ret fastslog, at kontraktvilkåret om sanktioner ved forsinket betaling på 0,2% af hovedfordringen for hver dags forsinkelse var urimeligt med den begrundelse, at det i tilfælde af forbrugerens manglende opfyldelse af dennes kontraktlige forpligtelser pålagde denne en godtgørelse på et beløb, der var åbenbart uforholdsmæssigt i forhold til den skade, som den erhvervsdrivende havde lidt. Den præciserede, at sanktionerne for forsinket betaling vedrørende et år udgjorde 73% af hovedfordringen, hvilket væsentligt oversteg den lovbestemte rentesats, der var fastsat til referencesatsen for Banca Națională a României (Rumæniens nationalbank), forhøjet med fire procentpoint.

Sag C-909/24

21 Mellem den 23. november og den 8. december 2017 indgik PN fire kontrakter med Orange România S.A. om levering af elektroniske kommunikationstjenester vedrørende levering af mobiltelefoni- og internetadgangstjenester. Da PN ikke havde betalt de skyldige månedlige ydelser, påberåbte Orange România sig den bestemmelse om automatisk ophævelse, der var indeholdt i disse aftaler, og krævede, at PN betalte dels et beløb på 272,62 RON (ca. 54,52 EUR) for hovedfordringen svarende til de leverede og ikkebetalte tjenesteydelser, hvortil kom sanktioner ved forsinket betaling beregnet med en sats på 0,5% af hovedfordringen for hver dags forsinkelse, dels et beløb på 5 648,64 RON (ca. 1 129,72 EUR) i erstatning med tillæg af renter for manglende overholdelse af den i de nævnte kontrakter fastsatte bindingsperiode på 24 måneder.

22 Efter overdragelsen fra Orange România til Investcapital den 30. marts 2022 af kravet mod PN i henhold til de i ovenstående præmis anførte kontrakter, anlagde Investcapital sag mod PN ved Judecătoria Arad (retten i første instans i Arad) med påstand om inddrivelse af de beløb, der svarede til dette krav, med tillæg af lovbestemte renter fra den dato, hvor sagen blev anlagt ved denne ret.

23 Ved dom af 22. februar 2024 fastslog Judecătoria Arad (retten i første instans i Arad) af de samme grunde som dem, der blev lagt til grund i den dom af 21. marts 2024, der er nævnt i denne doms præmis 20, at det kontraktvilkår, der pålagde sanktioner ved forsinket betaling på 0,5% af hovedfordringen for hver dags forsinkelse, var urimeligt. Den fastslog desuden, at det kontraktvilkår, der gav den erhvervsdrivende mulighed for at kræve betaling af erstatning med tillæg af renter i tilfælde af førtidig ophævelse af en aftale, der fastsætter en bindingsperiode på 24 måneder, af en grund, der kan tilregnes forbrugeren, var urimeligt, for så vidt som dette vilkår for det første ikke var blevet direkte forhandlet med denne forbruger og for det andet pålagde forbrugeren at betale en erstatning, der oversteg den skade, som den erhvervsdrivende havde lidt som følge af dette ophør.

24 Efter at være blevet forelagt de appeller, som Investcapital og Digi România havde iværksat til prøvelse af dommene af henholdsvis 22. februar og 21. marts 2024, finder Tribunalul Arad (appeldomstolen i Arad, Rumænien), som er den forelæggende ret, det i første række nødvendigt at fastslå, om og i givet fald i hvilket omfang direktiv 93/13 finder anvendelse på de kontraktvilkår, der er indeholdt i de i hovedsagerne omhandlede aftaler om levering af elektroniske kommunikationstjenester, eftersom den nationale lovgivning, der finder anvendelse på denne sektor, ligesom den lovgivning, der generelt regulerer sanktioner ved forsinket betaling, ikke fastsætter nogen begrænsning for de morarenter eller sanktioner ved forsinket betaling, som kan pålægges forbrugeren, i modsætning til den nationale lovgivning, der bl.a. finder anvendelse på banktjenester. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at disse kontraktvilkår kan undersøges i forhold til direktiv 93/13, og er i tvivl om, hvorvidt dette direktiv gør det muligt at nedsætte de sanktioner ved forsinket betaling, der er fastsat i de nævnte vilkår.

25 Hvad i anden række angår det kontraktvilkår, der er indeholdt i de aftaler om levering af elektroniske kommunikationstjenester, der er indgået inden for rammerne af sag C-909/24, hvorefter forbrugeren i tilfælde af førtidig ophævelse af aftalen af en grund, der kan tilregnes den pågældende, er forpligtet til at betale en erstatning med tillæg af renter, der svarer til det beløb, som vedkommende skulle have betalt for den resterende del af bindingsperioden, ønsker den forelæggende ret oplyst, om den omstændighed, at Domstolen har kvalificeret et sådant vederlag som en »levering af ydelser, som mod vederlag foretages« som omhandlet i momsdirektivets artikel 2, stk. 1, litra c), indebærer, at det kontraktvilkår, der fastsætter dette beløb, skal kvalificeres som et kontraktvilkår vedrørende definitionen af aftalens hovedgenstand som omhandlet i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at dette spørgsmål skal besvares bekræftende, og at et sådant kontraktvilkår derfor i henhold til denne artikel 4, stk. 2, ikke kan undergives en vurdering efter sidstnævnte direktiv med henblik på at fastslå, om det er urimeligt.

26 På denne baggrund har Tribunalul Arad (appeldomstolen i Arad) besluttet at udsætte sagen og i sag C-872/24 at forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»1) Skal den omstændighed, at en national bestemmelse, der fastsætter en vis begrænsning af [morarenter] i forbindelse med retsforhold, der ikke udspringer af driften af en virksomhed, for så vidt angår retsforhold, der udspringer af driften af en virksomhed, har et andet retligt indhold, således at den ikke fastsætter en begrænsning af de respektive sanktioner, der finder anvendelse på retsforhold mellem en udbyder af elektroniske kommunikationstjenester (mobiltelefoni og internetudbud) og en forbruger, men fastsætter en sådan begrænsning for andre forhold, såsom bankvirksomhed, anses for at være et element, der udgør et aspekt af den frie udveksling af tjenesteydelser, i henhold til artikel 56 [TEUF] ff., idet denne ret er reguleret i den elektroniske kommunikationssektor ved direktiv 2002/22 [...] og direktiv 2018/1972 [...], eller kan en begrænsning til fordel for forbrugerne af de respektive sanktioner tværtimod ske med retlige midler på grundlag af bestemmelserne i artikel 3, stk. 3, i direktiv 93/13 [...], navnlig litra e) i bilaget til dette direktiv, hvorefter et vilkår kan anses for urimeligt, hvis det giver den erhvervsdrivende ret til at pålægge en forbruger, som ikke opfylder sine forpligtelser, en uforholdsmæssigt stor godtgørelse?

2) Indebærer fortolkningen og anvendelsen af bestemmelserne i artikel 3, stk. 3, i direktiv 93/13 [...], navnlig [punkt 1, litra e),] i bilaget til dette direktiv, i forbindelse med en analyse af den potentielt urimelige karakter af et [sanktionsvilkår], der fastsætter størrelsen af [de morarenter], som en forbruger skal betale for manglende betaling på forfaldsdagen af fakturaer for elektroniske kommunikationstjenester (mobiltelefoni og internetudbud), til [0,2]% for hver dags forsinkelse:

   – at retten er forpligtet til at henvise til beløbet for [disse renter] beregnet for et år, dvs. med en sats på [73]% om året, således at afgørelsen af, om disse sanktioner er urimelige, udelukkende kan foretages ved hjælp af en sammenlignende analyse af disse sanktioner med beløbet for den lovbestemte rente, der ville finde anvendelse, hvis parterne ikke selv havde fastsat et bestemt beløb for [morarenterne]

     eller

   – er retten også forpligtet til at tage hensyn til den faktiske varighed af den periode, for hvilken der kræves en sanktion på [0,2]%, dvs. antallet af dage i forbindelse med dette krav, og til i sin vurdering at tage hensyn til den faktiske størrelse af det beløb, der kræves som sanktion, i forhold til størrelsen af [hovedfordringen]?

3) Skal retten ved fortolkningen og anvendelsen af bestemmelserne i artikel 3, stk. 3, i direktiv 93/13 [...], navnlig [punkt 1, litra e),] i bilaget til dette direktiv, i forbindelse med analysen af den potentielt urimelige karakter af et [sanktionsvilkår], der fastsætter [de morarenter,] som en forbruger skal betale for manglende betaling på forfaldsdagen af fakturaer for elektroniske kommunikationstjenester (mobiltelefoni og internetudbud) til [0,2]% for hver dags forsinkelse, ud over det beløb, som forbrugeren skylder, også tage hensyn til den eventuelle skade, som den erhvervsdrivende, der er bundet af et retsforhold med tilsvarende forpligtelser, har lidt med hensyn til størrelsen af [de morarenter], som han skal betale som følge af den manglende opfyldelse af sine betalingsforpligtelser?

4) Kan et specifikt fastsat beløb for en sanktion for forsinket betaling anses for at være urimeligt, hvis det overstiger [den hovedfordring], som forbrugeren skal betale?«

27 I sag C-909/24 har Tribunalul Arad (appeldomstolen i Arad) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen fire præjudicielle spørgsmål, der er identiske med dem, der er forelagt i sag C-872/24, samt følgende femte til syvende præjudicielle spørgsmål:

»5) Skal den kvalificering, der blev foretaget af Domstolen i dom af [22. november 2018], MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942), af, at det på forhånd bestemte beløb, som en økonomisk aktør opkræver i tilfælde af kundens førtidige ophævelse af en aftale om levering af tjenesteydelser, eller hvis førtidig ophævelse sker af en grund, der kan tilregnes denne kunde, hvilken aftale fastsætter en minimumsperiode for aftalen, hvorved det nævnte beløb svarer til det beløb, som aktøren ville have modtaget i resten af den nævnte periode, såfremt der ikke foreligger en sådan ophævelse, skal betragtes som vederlag for en levering af ydelser, som mod vederlag foretages, og der som sådan er momspligtig, anses for at have en selvstændig karakter eller ej, således at denne kvalificering kun er relevant for så vidt angår fortolkningen og anvendelsen af momsdirektiverne, eller kan den også tages i betragtning ved fortolkningen og anvendelsen af artikel 4, stk. 2, i direktiv [93]/13 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler med henblik på at udelukke et vilkår, der fastsætter urimelige omkostninger, fra dette sidstnævnte direktivs anvendelsesområde

efter at være kvalificeret som vedrørende definitionen af aftalens genstand og overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt som dette vilkår anses for at være udformet klart og forståeligt?

6) Hvis det antages, at svaret på [det foregående] spørgsmål er, at Domstolens fortolkning i den nævnte dom har en selvstændig karakter, og at denne fortolkning derfor kun finder anvendelse i forhold til momsdirektiverne, i hvilket omfang gør fortolkningen af bestemmelserne i artikel 3, stk. 1 og 3, i direktiv 93/13 [...], sammenholdt med bestemmelserne i artikel 20 i [direktiv 2002/22] samt med bestemmelserne i artikel 101, 105 og 107 i direktiv 2018/1972 [...] samt indholdet af del A, punkt 3, [nr. iv),] i bilag VIII og punkt 2.4 i bilag IX til dette direktiv det muligt at kvalificere som urimeligt et aftalevilkår, der er indsat i en kontrakt om elektroniske kommunikationstjenester (mobiltelefoni og internetudbud), som er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2002/22 eller direktiv 2018/1972, og hvorved der fastsættes et beløb, som en erhvervsdrivende skal modtage som erstatning [med tillæg af renter], som svarer til det beløb, som denne erhvervsdrivende ville have modtaget i løbet af den resterende del af den omhandlede periode, hvis der ikke var sket en sådan ophævelse, i tilfælde af forbrugerkundens førtidige ophævelse af en aftale, eller hvis førtidig ophævelse sker af en grund, der kan tilregnes denne kunde, hvilken aftale fastsætter en minimumsperiode for aftalen, som med hensyn til varighed overholder den grænse på 24 måneder, der er fastsat i artikel 105 i direktiv 2018/1972:

   – i forhold til størrelsen af dette beløb og på grundlag af vurderingen af, at det er uforholdsmæssigt i forhold til den skade, som kommunikationstjenesteudbyderen har lidt, eller henholdsvis

   – på grundlag af konstateringen af, at der foreligger en retlig ubalance mellem parternes rettigheder og forpligtelser som følge af den omstændighed, at det kun er forbrugeren og ikke også udbyderen af kommunikationstjenester, der er genstand for en sådan sanktion, i en sammenhæng, hvor den samme kontrakt pålægger udbyderen at betale en erstatning [med tillæg af renter] svarende til vederlaget for den tjeneste, der ikke er leveret eller ikke er leveret korrekt, i tilfælde af at sidstnævnte ikke overholder de fastsatte kvalitetsparametre[?]

7) Hvilken betydning har det i forbindelse med undersøgelsen af det foregående spørgsmål, at en forbruger, der har indgået en aftale om elektroniske kommunikationstjenester (mobiltelefoni og internetudbud) for en periode på mindst 24 måneder, har nydt godt af visse tilbud af salgsfremmende karakter, der består i prisnedsættelser ved køb af et apparat eller en tjeneste, når det fremgår af de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag, at værdien af rabatterne er inkluderet i det abonnementsbeløb, der er beregnet for hele aftaleperioden?«

28 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 7. februar 2025 er sagerne C-872/24 og C-909/24 blevet forenet med henblik på retsforhandlingernes skriftlige og mundtlige del samt dommen.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første til det fjerde spørgsmål

29 Indledningsvis bemærkes, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer Domstolen at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den. Domstolen kan desuden inddrage EU-retlige regler, som den nationale ret ikke har henvist til i sine spørgsmål, og hvis iagttagelse kan gøre fortolkningen af visse af de nævnte retsregler overflødig (jf. i denne retning dom af 20.3.1986, Tissier, 35/85, EU:C:1986:143, præmis 9, og af 1.8.2025, Alace og Canpelli, C-758/24 og C-759/24, EU:C:2025:591, præmis 44).

30 I den foreliggende sag er den forelæggende ret med rette af den opfattelse, at de omtvistede kontraktvilkår, der fastsætter sanktioner for forsinket betaling, kan undersøges i forhold til artikel 3, stk. 3, i direktiv 93/13, nærmere bestemt punkt 1, litra e), i bilaget til dette direktiv, med henblik på at afgøre, om deres formål eller virkning er at pålægge en forbruger, der ikke opfylder sine forpligtelser, en uforholdsmæssigt stor godtgørelse, og om det i bekræftende fald er muligt at nedsætte dette beløb. Disse bestemmelser, sammenholdt med nævnte direktivs artikel 1, stk. 1, artikel 2, litra b) og c), artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, som denne ret ikke har henvist til i det første til det fjerde spørgsmål, er tilstrækkelige til at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, uden at det er nødvendigt at fortolke artikel 56 TEUF.

31 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at den forelæggende ret med det første til det fjerde spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 3, stk. 3, i direktiv 93/13 og punkt 1, litra e), i bilaget hertil, sammenholdt med dette direktivs artikel 1, stk. 1, artikel 2, litra b) og c), artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, skal fortolkes således, at et vilkår i en aftale om levering af elektroniske kommunikationstjenester, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som pålægger sidstnævnte sanktioner ved forsinket betaling af et bestemt beløb, er omfattet af nævnte direktivs anvendelsesområde, selv om den nationale lovgivning, der finder anvendelse på denne erhvervssektor, i modsætning til den lovgivning, der gælder for andre erhvervssektorer, ikke fastsætter nogen begrænsning med hensyn til størrelsen af disse sanktioner. Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende, ønsker den forelæggende ret for det første oplyst, hvilke kriterier der skal tages i betragtning ved vurderingen af, om størrelsen af de sanktionsbeløb, der ved aftale er pålagt forbrugeren, eventuelt er uforholdsmæssig, og, for det andet, om samme direktiv giver den nationale ret mulighed for at nedsætte et sådant beløb.

32 I første række er direktiv 93/13, som Domstolen allerede har fremhævet, et generelt forbrugerbeskyttelsesdirektiv. I henhold til direktivets artikel 1, stk. 1, sammenholdt med ottende betragtning hertil, finder direktivet anvendelse på urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere som defineret i nævnte direktivs artikel 2, litra c) og b), uanset hvilken erhvervssektor der er tale om (jf. i denne retning dom af 20.3.2025, Arce, C-365/23, EU:C:2025:192, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).

33 Direktiv 93/13 finder derfor anvendelse på aftaler om elektroniske kommunikationstjenester som de i hovedsagerne omhandlede, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, uden at den omstændighed, at der findes en national lovgivning, der er specifik for denne sektor, og som ikke fastsætter noget loft for de sanktioner ved forsinket betaling, der kan pålægges forbrugeren,

har nogen betydning i denne henseende. Det følger heraf, at vilkår i sådanne aftaler kan undergives en vurdering af, om de er urimelige, bl.a. i henhold til dette direktivs artikel 3 og punkt 1, litra e), i bilaget hertil.

34 Denne konklusion bekræftes desuden af såvel artikel 20, stk. 1, i direktiv 2002/22, sammenholdt med 30. betragtning hertil, som af 258. betragtning til direktiv 2018/1972, hvoraf det udtrykkeligt fremgår, at bestemmelserne i direktiv 93/13 finder anvendelse på forbrugernes transaktioner i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

35 I medfør af artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 anses et vilkår i en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, for urimeligt, når det ikke har været genstand for forhandling mellem parterne, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

36 Som det fremgår af dette direktivs artikel 3, stk. 3, indeholder bilaget hertil en vejledende og ikkeudtømmende liste over kontraktvilkår, der kan betegnes som urimelige, heriblandt dem, der fremgår af bilagets punkt 1, litra e), hvis formål eller virkning er at pålægge en forbruger, som ikke opfylder sine forpligtelser, en uforholdsmæssigt stor godtgørelse.

37 I denne henseende har Domstolen fremhævet, at størrelsen af en sådan godtgørelse skal stå i rimeligt forhold til arten af forbrugerens misligholdelse (jf. i denne retning kendelse af 24.10.2019, Topaz, C-211/17, EU:C:2019:906, præmis 58 og 59).

38 Med henblik på at vurdere, om størrelsen på den morarentesats, der er fastsat i et kontraktvilkår, der fastsætter sanktioner ved forsinket betaling, er egnet til at sikre opfyldelsen af de forfulgte formål, uden at gå ud over, hvad der er nødvendigt med henblik herpå, skal den kompetente ret i øvrigt bl.a. tage hensyn til de bestemmelser i national ret, der finder anvendelse, såfremt der ikke er indgået nogen aftale mellem parterne, herunder navnlig sammenligne den ved aftale fastsatte morarentesats i forhold til den lovbestemte rente (jf. i denne retning dom af 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 74).

39 Det skal i denne forbindelse tilføjes, at medlemsstaterne på grundlag af artikel 8 i direktiv 93/13 – hvorefter medlemsstaterne endvidere inden for det område, der omfattes af direktivet, kan vedtage eller bevare strengere bestemmelser, der er forenelige med traktaten, for at sikre en mere omfattende beskyttelse af denne forbruger – kan opstille en national liste over kontraktvilkår, der skal anses for urimelige (jf. i denne retning dom af 21.9.2023, mBank (Det polske register over ulovlige vilkår), C-139/22, EU:C:2023:692, præmis 39, 40 og 42 samt den deri nævnte retspraksis).

40 Når medlemsstaterne således udvider den beskyttelse, der er fastsat i artikel 3, stk. 1 og 3, i direktiv 93/13 og i bilaget hertil, ved generelt at anse de standardvilkår, som er opregnet i dette bilags punkt 1, for urimelige, er en yderligere undersøgelse af det omtvistede kontraktvilkår efter de kriterier, der fremgår af artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 ikke påkrævet, for så vidt som et sådant vilkår er materielt identisk med det, der er opført i den nationale liste, navnlig henset til dets virkninger (jf. i denne retning dom af 21.9.2023, mBank (Det polske register over ulovlige vilkår), C-139/22, EU:C:2023:692, præmis 42 og 44 og den deri nævnte retspraksis).

41 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at artikel 4, stk. 4, i lov nr. 193/2000 og bilaget til denne lov har til formål at opstille en national liste over kontraktvilkår, der skal anses for urimelige (jf. i denne retning dom af 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 61). Blandt de

standardvilkår, der er opregnet i dette bilag, findes i stk. 1, litra i), det vilkår, der forpligter en forbruger, som ikke opfylder sine forpligtelser i henhold til aftalen, til at betale en uforholdsmæssig godtgørelse i forhold til den skade, som den erhvervsdrivende er blevet påført.

42 I overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 40, er yderligere undersøgelse af de kontraktvilkår, der forpligter en forbruger, som ikke opfylder sine forpligtelser som omhandlet i hovedsagerne, til at betale morarenter, efter de kriterier, der fremgår af artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13, derfor ikke påkrævet, for så vidt som disse vilkår, i betragtning af alle de relevante omstændigheder i den foreliggende sag, er materielt identiske med de kontraktvilkår, der fremgår af stk. 1, litra i), i bilaget til lov nr. 193/2000, navnlig henset til deres virkninger. I denne henseende skal den pågældende erhvervsdrivende have mulighed for at anfægte denne overensstemmelse ved den kompetente ret inden for rammerne af en kontradiktorisk procedure efter de fremgangsmåder, der er fastsat herom i de nationale processuelle regler (jf. i denne retning dom af 18.1.2024, Getin Noble Bank m.fl. (Ex officio-prøvelse af kontraktvilkårs urimelige karakter), C-531/22, EU:C:2024:58, præmis 72 og den deri nævnte retspraksis).

43 Hvad i anden række angår spørgsmålet om, hvorvidt en ret i en medlemsstat, når den konstaterer, at et kontraktvilkår, der pålægger sanktioner for forsinket betaling, er urimeligt, uden dog at fastsætte et loft herfor, kan nedsætte morarenterne på grundlag af direktiv 93/13, følger det af dette direktivs artikel 6, stk. 1, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til den omhandlede medlemsstats nationale lovgivning ikke binder forbrugeren. Denne bestemmelses andet led præciserer, at aftalen forbliver bindende for parterne »på i øvrigt samme vilkår«, hvis den kan opretholdes »uden de urimelige kontraktvilkår«.

44 Domstolen har af ordlyden af nævnte direktivs artikel 6, stk. 1, udledt, at de nationale retter er forpligtede til at udelukke anvendelsen af et urimeligt kontraktvilkår, således at det ikke binder forbrugeren medmindre sidstnævnte modsætter sig dette, uden at have kompetence til at ændre vilkårets indhold. Denne kontrakt skal principielt opretholdes uden nogen anden ændring end den, der følger af ophævelsen af det urimelige kontraktvilkår, for så vidt som en sådan overensstemmelse retligt set er mulig i overensstemmelse med reglerne i national ret (jf. i denne retning kendelse af 3.9.2024, Investcapital, C-658/23, EU:C:2024:716, præmis 48, 52 og 56).

45 Denne fortolkning underbygges af formålet med og den generelle opbygning af direktiv 93/13. Henset til betydningen af den offentlige interesse, som ligger til grund for den beskyttelse, der ydes de forbrugere, der befinder sig i en underlegen situation i forhold til den erhvervsdrivende, både hvad angår deres forhandlingsstyrke og deres informationsniveau, pålægger dette direktivs artikel 7, stk. 1, medlemsstaterne at fastsætte egnede og effektive midler »til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør« (jf. i denne retning kendelse af 3.9.2024, Investcapital, C-658/23, EU:C:2024:716, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

46 Hvis det stod en national retsinstans frit for at ændre indholdet af urimelige kontraktvilkår, der fremgår af sådanne kontrakter, ville en sådan beføjelse kunne skade gennemførelsen af det langsigtede mål, der er nævnt i artikel 7, eftersom denne adgang ville bidrage til at eliminere den afskrækkende virkning på erhvervsdrivende, der opstår ved helt og holdent at undlade at anvende sådanne urimelige vilkår over for forbrugerne (jf. i denne retning dom af 30.5.2013, Asbeek Brusse og de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

47 Det følger heraf, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med artikel 7, stk. 1, heri, skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke tillader en national retsinstans, når den har fastslået, at et vilkår om pålæggelse af sanktioner for forsinket betaling i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er urimeligt, at begrænse sig til, selv om national ret giver mulighed herfor, at nedsætte den sanktion, som i henhold til kontraktvilkåret pålægges forbrugeren, men pålægger retsinstansen slet og ret at afvise at anvende det pågældende kontraktvilkår over for forbrugeren (jf. i denne retning dom af 30.5.2013, Asbeek Brusse og de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis, og kendelse af 3.9.2024, Investcapital, C-658/23, EU:C:2024:716, præmis 58).

48 Henset til ovenstående betragtninger skal det første til det fjerde spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 3, i direktiv 93/13 og punkt 1, litra e), i bilaget hertil, sammenholdt med dette direktivs artikel 1, stk. 1, artikel 2, litra b) og c), artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, skal fortolkes således, at

– et vilkår i en aftale om levering af elektroniske kommunikationstjenester, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som pålægger sidstnævnte sanktioner for forsinket betaling af et givent beløb, er omfattet af nævnte direktivs anvendelsesområde og kan anses for urimeligt, selv om den nationale lovgivning, der finder anvendelse på denne erhvervssektor, i modsætning til den nationale lovgivning, der regulerer andre erhvervssektorer, ikke fastsætter nogen begrænsning med hensyn til størrelsen af disse sanktioner

– når national ret udtrykkeligt kvalificerer et kontraktvilkår som urimeligt, når det har til formål eller virkning at pålægge den forbruger, der ikke opfylder sine forpligtelser, at betale en uforholdsmæssigt stor godtgørelse, kan kontraktvilkår, der er materielt identiske med det kontraktvilkår, der er omhandlet i national ret, navnlig henset til de virkninger, de har, anses for urimelige, uden at der foretages en yderligere undersøgelse efter de kriterier, der fremgår af artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13, hvilket skal afgøres under en kontradiktorisk drøftelse mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren efter de fremgangsmåder, der er fastsat med henblik herpå i de nationale processuelle regler

– den nationale ret skal undlade at anvende sådanne kontraktvilkår uden at kunne nedsætte de deri fastsatte sanktioner ved forsinket betaling.

Det femte spørgsmål

49 Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at det vurderes, om et kontraktvilkår, hvorefter forbrugeren i tilfælde af førtidig ophævelse af en aftale om levering af tjenesteydelser, der fastsætter en minimumsperiode for aftalen, af en grund, der kan tilregnes forbrugeren, skal betale den pågældende erhvervsdrivende en godtgørelse svarende til de resterende månedlige ydelser, er urimeligt, selv om Domstolen med henblik på anvendelsen af momsdirektivet har kvalificeret en sådan godtgørelse som vederlag for »levering af ydelser, som mod vederlag foretages« som omhandlet i dette direktivs artikel 2, stk. 1, litra c).

50 I henhold til artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, sammenholdt med 19. betragtning hertil, omfatter vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, bl.a. ikke definitionen af aftalens hovedgenstand, for så vidt som disse vilkår er affattet klart og forståeligt.

51 Denne bestemmelse fastsætter således en undtagelse til den indholdsmæssige kontrol med urimelige kontraktvilkår, der er fastsat inden for rammerne af den forbrugerbeskyttelsesordning, som er gennemført med dette direktiv, og den skal derfor fortolkes strengt (jf. i denne retning dom af 12.1.2023, D.V. (Advokatsalærer – princippet om anvendelse af en timesats), C-395/21, EU:C:2023:14, præmis 30).

52 De kontraktvilkår, som er omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« som omhandlet i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, skal forstås som de kontraktvilkår, der fastlægger aftalens hovedydelser, og som dermed er kendetegnende for aftalen. Kontraktvilkår, der er accessoriske i forhold til dem, der definerer selve aftaleforholdets kerne, kan derimod ikke være omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« (dom af 12.1.2023, D.V. (Advokatsalærer – princippet om anvendelse af en timesats), C-398/21 P, EU:C:2023:14, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

53 I den foreliggende sag fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at det kontraktvilkår, der er omhandlet i sag C-909/24, ikke fastsætter aftalens hovedydelser, dvs. leveringen af elektroniske kommunikationstjenester og den pris, som forbrugeren skal betale som modydelse herfor, men har til formål at pålægge sanktioner for forbrugerens adfærd i tilfælde af ophævelse af aftalen af en grund, der kan tilregnes denne, inden udløbet af den fastsatte minimumsperiode. Under disse omstændigheder og med forbehold for den efterprøvelse, som den forelæggende ret skal foretage, henhører dette vilkår ikke under kategorien af de kontraktvilkår, der vedrører begrebet »aftalens hovedgenstand«, eftersom det har til formål at fastsætte sanktioner ved tilsidesættelse af en kontraktlig forpligtelse og ikke at fastlægge indholdet heraf (jf. i denne retning dom af 22.9.2022, Vicente (Søgsmål om betaling af advokatsalærer), C-335/21, EU:C:2022:720, præmis 78 og 79).

54 Det nævnte kontraktvilkårs urimelige karakter kan således vurderes i forhold til direktiv 93/13. Det er i denne forbindelse uden betydning, at Domstolen i dom af 22. november 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942, præmis 57), i momsdirektivets forstand kvalificerede det på forhånd bestemte beløb, som en økonomisk aktør opkræver af forbrugeren i tilfælde af førtidig ophævelse af en aftale om levering af tjenesteydelser, der fastsætter en minimumsperiode for en forpligtelse af en grund, som kan tilregnes denne forbruger, som vederlag for »levering af ydelser, som mod vederlag foretages« som omhandlet i dette sidstnævnte direktivs artikel 2, stk. 1, litra c).

55 En sådan konklusion understøttes af de forskellige formål, der forfølges med direktiv 93/13 og momsdirektivet. Direktiv 93/13 har således til formål at sikre den offentlige interesse, der består i at beskytte forbrugerne mod urimelige kontraktvilkår i de aftaler, som de indgår med erhvervsdrivende (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Banco Santander og Escobedo Cortés, C-96/16 og C-94/17, EU:C:2018:643, præmis 75), mens momsdirektivet har til formål at indføre et momssystem, der ikke fordrejer konkurrencevilkårene, og som ikke hindrer den frie bevægelighed for varer og ydelser (dom af 1.8.2025, Galerie Karsten Greve, C-433/24, EU:C:2025:600, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).

56 Henset til at de bestemmelser i rumænsk ret, der er nævnt i denne doms præmis 41, i overensstemmelse med det formål med direktiv 93/13, der er omtalt i ovenstående præmis, udtrykkeligt kvalificerer ethvert kontraktvilkår, som forpligter en forbruger, der har misligholdt sine forpligtelser i henhold til aftalen, til at betale en uforholdsmæssig godtgørelse i forhold til den skade, som den erhvervsdrivende er blevet påført, som urimeligt, vil disse bestemmelser i vidt omfang miste deres effektive virkning, såfremt de kompetente retter på forhånd forhindres i at

vurdere, om et kontraktvilkår som det i sag C-909/24 omhandlede er urimeligt i henhold til artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 60 og 61).

57 Henset til ovenstående betragtninger skal det femte spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke er til hinder for, at det vurderes, om et kontraktvilkår, hvorefter forbrugeren i tilfælde af førtidig ophævelse af en aftale om levering af tjenesteydelser, der fastsætter en minimumsperiode for aftalen, af en grund, der kan tilregnes forbrugeren, skal betale den pågældende erhvervsdrivende en godtgørelse svarende til de resterende månedlige ydelser, er urimeligt, selv om Domstolen med henblik på anvendelsen af momsdirektivet har kvalificeret en sådan godtgørelse som vederlag for »levering af ydelser, som mod vederlag foretages« som omhandlet i dette sidstnævnte direktivs artikel 2, stk. 1, litra c).

Det sjette og det syvende spørgsmål

58 Som anført i denne doms præmis 29 kan Domstolen som led i den samarbejdsprocedure mellem medlemsstaternes retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, inddrage EU-retlige regler, som den nationale ret ikke har henvist til i sit spørgsmål, og hvis iagttagelse kan gøre fortolkningen af visse af de nævnte retsregler overflødig.

59 Dette er tilfældet i den foreliggende sag, eftersom en hensyntagen til bestemmelsen i punkt 1, litra e), i bilaget til direktiv 93/13, som ikke er nævnt i ordlyden af det sjette spørgsmål, med henblik på at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, der sætter den i stand til at afgøre den tvist, der er indbragt for den, gør fortolkningen af artikel 101, 105 og 107 samt bilag VIII, del A, punkt 3), nr. iv), og punkt 2.4 i bilag IX til direktiv 2018/1972, der er nævnt i dette spørgsmål, overflødig.

60 Under disse omstændigheder skal det forstås således, at den forelæggende ret med det sjette og det syvende spørgsmål, der kan behandles samlet, nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 3, stk. 1 og 3, i direktiv 93/13, sammenholdt med punkt 1, litra e), i bilaget til dette direktiv, skal fortolkes således, at denne bestemmelse gør det muligt at anse et kontraktvilkår i en aftale om elektroniske kommunikationstjenester, der er indgået for en periode på mindst 24 måneder, for urimeligt, når det indebærer, at forbrugeren i tilfælde af dennes førtidige ophævelse af aftalen er forpligtet til at betale den erhvervsdrivende en godtgørelse svarende til det skyldige beløb for den resterende del af bindingsperioden, beregnet inklusive de rabatter, som forbrugeren har fået på de leverede tjenesteydelser og varer.

61 Selv om det af artikel 3, stk. 3, i direktiv 93/13, sammenholdt med punkt 1, litra e), i bilaget hertil fremgår, som anført i nærværende doms præmis 37-41, at det kontraktvilkår, der pålægger en forbruger, som ikke opfylder sine forpligtelser, at betale en uforholdsmæssigt stor godtgørelse til den erhvervsdrivende, findes på en vejledende og ikkeudtømmende liste over kontraktvilkår, der kan betegnes som urimelige, pålægger artikel 4, stk. 4, i lov nr. 193/2000 og stk. 1, litra i), i bilaget til denne lov til gengæld, med henblik på at give forbrugerne en højere grad af beskyttelse, at et sådant vilkår anses for urimeligt, uden at der foretages en yderligere undersøgelse efter de kriterier, der er fastsat i dette direktivs artikel 3, stk. 1.

62 Det er derfor, således som den forelæggende ret udtrykkeligt har anerkendt, ved anvendelse af denne regel, at det på de betingelser, der er anført i nærværende doms præmis 42, skal vurderes, om det omhandlede kontraktvilkår i sag C-909/24 er urimeligt.

63 Henset til det ovenstående skal det sjette og det syvende spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1 og 3, i direktiv 93/13, sammenholdt med punkt 1, litra e), i bilaget hertil, skal fortolkes således, at denne bestemmelse gør det muligt at anse et kontraktvilkår i en aftale om elektroniske kommunikationstjenester, der er indgået for en periode på mindst 24 måneder, for urimeligt, når det indebærer, at forbrugeren i tilfælde af en førtidig ophævelse af aftalen, der kan tilskrives denne, er forpligtet til at betale den erhvervsdrivende en godtgørelse svarende til det skyldige beløb for den resterende del af bindingsperioden, beregnet inklusive de rabatter, som forbrugeren har fået på de leverede tjenesteydelser og varer.

Sagsomkostninger

64 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Ottende Afdeling) for ret:

1) Artikel 3, stk. 3, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler og punkt 1, litra e), i bilaget hertil, sammenholdt med dette direktivs artikel 1, stk. 1, artikel 2, litra b) og c), artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, skal fortolkes således, at

– **et vilkår i en aftale om levering af elektroniske kommunikationstjenester, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som pålægger sidstnævnte sanktioner for forsinket betaling af et givent beløb, er omfattet af nævnte direktivs anvendelsesområde og kan anses for urimeligt, selv om den nationale lovgivning, der finder anvendelse på denne erhvervssektor, i modsætning til den nationale lovgivning, der regulerer andre erhvervssektorer, ikke fastsætter nogen begrænsning med hensyn til størrelsen af disse sanktioner**

– **når national ret udtrykkeligt kvalificerer et kontraktvilkår som urimeligt, når det har til formål eller virkning at pålægge den forbruger, der ikke opfylder sine forpligtelser, at betale en uforholdsmæssigt stor godtgørelse, kan kontraktvilkår, der er materielt identiske med det kontraktvilkår, der er omhandlet i national ret, navnlig henset til de virkninger, de har, anses for urimelige, uden at der foretages en yderligere undersøgelse efter de kriterier, der fremgår af artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13, hvilket skal afgøres under en kontradiktorisk drøftelse mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren efter de fremgangsmåder, der er fastsat med henblik herpå i de nationale processuelle regler**

– **den nationale ret skal undlade at anvende sådanne kontraktvilkår uden at kunne nedsætte de deri fastsatte sanktioner ved forsinket betaling.**

2) Artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse ikke er til hinder for, at det vurderes, om et kontraktvilkår, hvorefter forbrugeren i tilfælde af førtidig ophævelse af en aftale om levering af tjenesteydelser, der fastsætter en minimumsperiode for aftalen, af en grund, der kan tilregnes forbrugeren, skal betale den pågældende erhvervsdrivende en godtgørelse svarende til de resterende månedlige ydelser, er urimeligt, selv om Domstolen med henblik på anvendelsen af Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem har kvalificeret en sådan godtgørelse som vederlag for »levering af ydelser, som mod vederlag foretages« som omhandlet i dette sidstnævnte direktivs artikel 2, stk. 1, litra c).

3) Artikel 3, stk. 1 og 3, i direktiv 93/13, sammenholdt med punkt 1, litra e), i bilaget hertil,

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse gør det muligt at anse et kontraktvilkår i en aftale om elektroniske kommunikationstjenester, der er indgået for en periode på mindst 24 måneder, for urimeligt, når det indebærer, at forbrugeren i tilfælde af en førtidig ophævelse af aftalen, der kan tilskrives denne, er forpligtet til at betale den erhvervsdrivende en godtgørelse svarende til det skyldige beløb for den resterende del af bindingsperioden, beregnet inklusive de rabatter, som forbrugeren har fået på de leverede tjenesteydelser og varer.

Underskrifter